

Marner Simonsen, serlækni í kvinnusjúkum:

Kvinnur nýtast ikki at plágast í skiftisárunum

— Hetta sigur Marner Simonsen, yvirlækni, sum í meir enn 20 ár hevur viðgjørt kvinnur í skiftisárunum við hormonum.

Sosialurin hevur havt prát við kvinnulæknan um spurningin fyri ella ímóti hormonviðgerð

diabetikarum insulin, ti tað er livsneyðugt.

— Eins neyðugt er tað fyri kvinnuna í skiftisárunum at fáa tað evnið, sum likamið higartil hevur gjørt. Sostatt er hormonviðgerðin ikki fremmand fyri likamið, men bert eitt iskoyti, sum er neyðugt, fyri at kvinnur ikki

skulu plágast meir enn hægst neyðugt, sigur Marner Simonsen at enda.
Dagný Joensen

Marner Simonsen, serlækni í kvinnusjúkum:
— Eingin kundi hugsað sær at nokta diabetikarum insulin, so hví nokta kvinnum í skiftisárunum hormonviðgerð, tá hetta evnið higartil hevur verið gjørt í likaminum, men sum nú er burtur?

Læknar sum heild eru ikki samdir um, hvørt kvinnur í skiftisárunum skulu fáa hormonviðgerð. Summir halda »at hetta ferir við sær at kvinnur fáa sjúk, tær annars ikki høvdu fingið«. Aðrir læknar halda, at slik viðgerð er eins neyðug fyri kvinnur í skiftisárunum, sum insulin er fyri fólk, sum hava sukursjúku.

Fáa betri livikor

Hava allar kvinnur brúk fyri hormonviðgerð í skiftisárunum?

— Eg haldi at allar kvinnur, sum eru farnar um tey 50 árin, áttu at fingið hormonviðgerð, og at allar fáa gagn av tí.

Annars er vanligt, at kvinnur, sum eru í 40'um, byrja slíka viðgerð, um tær ynskja tað. Hetta

er nógv nýtt og visir seg at hava góða ávirkan á livikorini hjá kvinnum, í júst hesum aldri.

— Leysliga mett, fáa umleið ein triðingur av øllum kvinnum millum 50-60 ár í Føroyum hesa viðgerð.

Gagnlig — bæði líkamliga og sálarliga

Hvønn mun sært tú á kvinnum, sum fáa hormon, og teimum, sum ikki fáa slík?

— Munurin er sjónligur, tí kvinnur ið fáa hormonviðgerð, eru betri fyri — bæði sálarliga og líkamliga, og tað sæst á út-sjónini. Harnæst er hormonviðgerðin gagnlig fyri beinagrindina, sum annars minskar og viknar, tá likamið sjálvt heldur upp-

at at gera hetta evnið í skiftisárunum. Eisini hevur tað týðning at kvinnan áhaldandi hevur hug til kynsligt samband. Hetta plagar at minka, tá skiftisárin koma, tí slimhinnurnar í móðurskeiðini torna.

Koma kvinnur av sínum eitingum til tín, at biðja um hormonviðgerð?

— Tað er so ymiskt, men eg eri vanur at tosa við kvinnur í arbeiði minum. Tí veit eg kanska betri, hvat á stendur, tá tær koma higartil leita sær hjálpu. Visir tað seg, at kvinnan hevur trupulleikar í samband við skiftisárin, so fær hon í boði at royna hesa loysn.

Læknar ósamdir

Ósemliga hevur verið millum læknar í mong ár,

hvørt tað er gagnligt at geva hormonviðgerð í samband við skiftisárin. Hvat heldur tú um tað?

— Eg haldi, at allar kvinnur áttu at fingið hormonviðgerð, og at eg, sum lækni, havi góðar royndir av hesum.

Áður var mótviljin stórur millum læknar, men seinastu árin eru komin nógv og góð hormonevni á marknaðin, sum eingin vandi er fyri at taka.

— Fyri 20 árum síðan vórðu gjørd (kunstig) hormonevni nýtt, sum vit góvu kvinnum sum innspurning. Í dag eru tablettir, krem og onnur evni — alt eftir tí, sum einstaklingurin hevur brúk fyri, og sum lættir um hjá kvinnuni.

Hóast mótviljin ikki er so stórur longur, so eru kortini læknar, sum syta fyri at geva kvinnum hormonviðgerð. Tað hendir seg av og á, at hesar kvinnur koma til mín av somu grundum.

Sum insulin fyri diabetikaran

— Viðmerkjast skal eisini, at hormonviðgerðin hevur fyrirbyrgandi ávirkan. Ikki bert fyri beinagrindina, men eisini fyrirbyrgir hetta blóðtøppum í hjartanum, eins og sálarliga støðan hjá kvinnuni gerst betur, so hon framhaldandi kann virka, sum hon hevur higartil, hóast hon er komin í skiftisáldur.

— Tað er litið at umhugsast í hesum føri, tí kvinnur hava sjálvar higartil gjørt tey hormonevni, sum nú fáast sum tablettir o.a.

Tað er at sammeta við fólk, sum hava sukursjúku. Eingin vildi noktað

Skiftisaldurin

Tá kvinnur verða um 45-55 ára gamlar, broytist mánaðsjúkan. Hon verður oftast óreglulig fyri seinni at hvørva.

Nógvar kvinnur halda, at einasta tekin um at tær eru komnar í skiftisáldur er, at mánaðsjúkan fer burtur.

Aðrar kvinnur hava trupulleikar, eitt nú hitastigningar, bæði um dagin og á nátt, slimhinnurnar í móðurskeiðini torna, og hon kann oftast gerast sálarliga skjót hvønn vegin, bert fyri at nevna nøkur dømi.

Hetta hevur við sær, at liviumstøðurnar hjá kvinnu í skiftisárunum gerast truplar. Hon verður skjótari móð og hevur t.d. ikki áhuga fyri kynsligari samveru o.s.f.

Regluliga mánaðsjúkan kemur tá kvinnan er líkamliga búgvin og heldur fram til skiftisárin byrja. Mánaðsjúkan verður stýrd av tveimum hormonevnum, sum likamið sjálvt ger.

Annað evnið er østrogen, hitt er progesteron. Hesi bæði hormonevni eru vanlig til staðar í ymsum mongdum teir umleið 28 dagarnar, sum eru millum mánaðsjúkurnar. Hormonevnið syrgja fyri at slimhinnan í livmóðrini veksur, til hon at enda verður koyrd út.

Tað er mánaðsjúkan.

Fyri at minka um trupulleikarnar í samband við skiftisárin, ber til at geva kvinnum hormonviðgerð. Ymisk slag av tablettum, krem o.a. er til at taka, sum læknin kann ávís. Sjúkakassin rindar 50 pst. av tí, sum evnini kosta. Fyri brúkarar er galdandi, at einstaklingurin rindar umleið 35-45 krónur, hvønn mánaða, viðgerðin fer fram.

Hormonviðgerð kann gevast í eitt áramál ella so leingi kvinnan vil t.d. Dømi eru um kvinnur, sum eru farnar um tey sjeyti, men sum enn fáa hesa viðgerð.